

**TOD 100. Yıl Sempozyumu
Çok Boyutlu Baskılar Altında
Türkiye Ormancılığı
Bildiri Özetleri**

Türkiye Ormancılar Derneği

Ankara, 2024

**TOD 100. Yıl Sempozyumu
Çok Boyutlu Baskılar Altında
Türkiye Ormancılığı
Bildiri Özetleri**

Türkiye Ormancılar Derneği

Ankara, 2024

Türkiye Ormancılar Derneği
(The Foresters' Association of Türkiye)

Cumhuriyet Mahallesi Tuna Caddesi No: 5/8 Kızılay 06420 Çankaya/Ankara
Tel-Faks: +90 312 433 84 13 – 433 26 64
E-posta: tod1924@ormancilarderneği.org

**TOD 100. Yıl Sempozyumu,
Çok Boyutlu Baskılar Altında Türkiye Ormancılığı**

Ankara, 2024

Sempozyum Bilim Kurulu: Prof. Dr. Ali KAVGACI
Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ
Doç. Dr. Murat ALAN
Prof. Dr. Mehmet KORKMAZ
Prof. Dr. Oktay YILDIZ
Prof. Dr. Barbaros YAMAN
Prof. Dr. Sedat ONDARAL

PDF: <https://www.ormancilarderneği.org/Yayınlar>

Baskı ve Grafik Tasarım: Kuban Matbaacılık Yayıncılık
İvedik OSB. Matbaacılar Sit. 1514. Sok. No: 20 Yenimahalle/Ankara
Sertifika No: 47331 • +90 312 395 20 70 • www.kubanmatbaa.com

Atf için:

Kitap: TOD, 2024. TOD 100. Yıl Sempozyumu, Çok Boyutlu Baskılar Altında Türkiye Ormancılığı.

Bölüm: Kantarcı, D. 2024. Türkiye Orman Ekosistemlerine İklim Değişikliği ve Yok Edici Baskıların Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme. Şu eserde: TOD 100. Yıl Sempozyumu, Çok Boyutlu Baskılar Altında Türkiye Ormancılığı.

© Bütün hakları saklıdır. Türkiye Ormancılar Derneğinin ve yazar(lar)ın yazılı izni olmaksızın kitabın tümünün ya da bir kısmının elektronik, mekanik veya fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz. Bilimsel kurallar çerçevesinde kaynak gösterilmek suretiyle atf yapılabilir.

Sunuş

Türkiye Ormancılar Derneği (TOD) 100 yıllık geçmişi ve birikimiyle Türkiye'nin en köklü sivil toplum kuruluşlarından biridir. TOD, kurulduğu 1924'ten bu yana, ormanların korunması ve genişletilmesi, ormancılığın gelişmesi, orman ve doğa sevgisinin yaygınlaşması için çalışmakta; orman alanlarının daraltılmasına ve ormanların bilim ve tekniğe aykırı yönetilmesine neden olacak, her türlü girişime karşı mücadele etmektedir.

Anayasa ve Orman Kanunu ormanların varlığını, geleceğini ve devamlılığını sağlamayı emretmekle birlikte; 1980'li yıllarla birlikte uygulanmaya başlanan politikalar, kısa sürede ormanları da olumsuz etkilemiş, ormanların koruyucu ve çevresel hizmetleri yerine, ekonomik yararları ön planda tutulmaya başlanmıştır. Orman Kanunu'nda sık sık yapılan değişikliklerle ormanlar daha fazla kullanıma açılmış, bu da ekosistemde bozulmalara neden olmuştur.

2000'li yıllarla birlikte özellikle madencilik sektörünün orman alanlarına baskısı yoğunlaşmış, ulusal politikaları belirleyenler, ekonomik gerekçelerle ormanların korunmasını değil, daha fazla kullanıma açılmasını esas almışlardır. Bu nedenle, giderek daha fazla orman alanı madencilik işletmelerinin kullanımına tahsis edilmiş, vahşi madenciliğin ormanlar üzerindeki olumsuz etkileri giderek artmıştır.

Günümüzde bir taraftan Anayasa'da yer alan "kamu yararı" kılıfına dayanılarak, diğer taraftan da Anayasa'ya açıkça aykırı uygulamalar; konu, boyut ve nitelik değiştirmiş ve artık büyük bir rant alanı olarak görülen ormanlara saldırılar, acımasız boyutlara ulaş-

mıştır. Belirli zümrelere açıkça ayrıcalık tanınması, çıkarılan yasalarla suçluların ödüllendirilmesi, artık açık bir beka sorunudur. Çünkü kötüler ödüllendirilmekte ve böylece yasal düzenlemelere uyan iyilerin de devlete güveni azalmaktadır.

Ormanlar ve ormancılığımızda yaşanan sorunlar, genel kamuoyunda olduğu gibi ormancılık kamuoyunda da sürekli tartışmalara neden olmaktadır. Her yeni gelen siyasi iktidar, hatta değişen üst yöneticilerin (karar vericiler) ormanlara yönelik yeni politikalarla ortaya çıkması ve ormancılıkta öncelik alanlarını değiştirmesi; yapılan çalışmaların takibini önlemekte, ülke kaynaklarının israfına yol açarken, ormanlar aleyhinde geri dönülemez sonuçlara yol açmaktadır.

Bütün bu olumsuzluklara bir de iklim değişikliği eklendi. İklim değişikliği Dünyada “Isınma ve kuraklaşma süreci” olarak ekosistemleri etkilemeye devam etmektedir.

Ormanlık alanlara yönelik saldırılar çoğunlukla yok sayılmakta, oy kaygısıyla hareket eden siyasi partiler, ormandan yana tavır almamaktadır. Doğal olarak halkın, ormanları iktidar partisinden korumak için yaptığı mücadeleler çoğunlukla boşa çıkmaktadır.

“Çok Boyutlu Baskılar Altında Türkiye Ormancılığı” adlı TOD 100’üncü Yıl Sempozyumu, 26 Aralık 2024 tarihinde gerçekleştirilecektir. Bildiri özetlerinin yer aldığı bu kitapçık ile sempozyum öncesi, ormancılık ve genel kamuoyunun bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. TOD 100’üncü Yıl Sempozyumuna bildirimleri ile katkıda bulunan 12 uzman/akademisyen ile Prof. Dr. Ali Kavgacı, Doç. Dr. Cihan Erdönmez, Doç. Dr. Murat Alan, Prof. Dr. Mehmet Korkmaz, Prof. Dr. Oktay Yıldız, Prof. Dr. Barbaros Yaman ve Prof. Dr. Sedat Ondaral’dan oluşan Sempozyum Bilim Kurulu’na teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Türkiye Ormancılar Derneği
Yönetim Kurulu

Oturum Başkanı ve Konuşmacılar

(Alfabetik Sırayla)

Ali KAVGACI: Prof. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur,
akavgaci@mehmetakif.edu.tr, alikavgaci1977@yahoo.com

Ali KÜÇÜKAYDIN: Orman Yüksek Mühendisi, Orman
Mühendisleri Odası Eski Genel Başkanı, Ankara,
akucukaydin@gmail.com

Cihan ERDÖNMEZ: Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa,
Orman Fakültesi, İstanbul, cihanerdonmez@iuc.edu.tr

Cantürk GÜMÜŞ: Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman
Fakültesi, Trabzon, canturk@ktu.edu.tr

Deniz GÜMÜŞEL: Çevre Mühendisi, Ankara,
deniz.gumusel@gmail.com

Doğanay TOLUNAY: Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa,
Orman Fakültesi, İstanbul, dtolunay@iuc.edu.tr

Emin ÇAPA: Gazeteci, İstanbul.

Güneşin AYDEMİR: Biyolog, Bir Tohum Vakfı,
gunesinaydemir@gmail.com

Mehmet Doğan KANTARCI: Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-
Cerrahpaşa, Orman Fakültesi, İstanbul, Emekli,
mdkant@istanbul.edu.tr

Mehmet KORKMAZ: Prof. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler
Üniversitesi, Orman Fakültesi, Isparta,
mehmetkorkmaz@isparta.edu.tr

Murat ALAN: Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, Orman Fakültesi,
Karabük, muratalan@karabuk.edu.tr

Nur Neşe KARAHAN: Yeşil Artvin Derneği Yönetim Kurulu
Başkanı, Artvin, nurnese@msn.com

Ramazan PEKTAŞ: Elektrik-Elektronik Mühendisi, EMO
Yönetim Kurulu Yazmanı, Ankara, ramazan.pektas@emo.org.tr

Selim KAPLAN: Dr., Orman Yüksek Mühendisi, Emekli, Ankara,
sskap39@gmail.com

Tuncay KOÇ: Avukat, Antalya Barosu, Antalya,
avtuncaykoc@hotmail.com

Ümit ŞAHİN: Dr., Sabancı Üniversitesi, Sanat ve Sosyal Bilimler
Fakültesi, İstanbul, umit.sahin@sabanciuniv.edu

TOD 100. Yıl Sempozyumu
Çok Boyutlu Baskılar Altında Türkiye Ormancılığı
26 Aralık 2024
Çankaya Belediyesi,
Doğan Taşdelen Çağdaş Sanatlar Merkezi,
Sabahattin Ali Konferans Salonu

09.00 Açılış ve Protokol Konuşmaları
Doğa Koruma Mücadelesinde Hayatını Kaybedenlerin
Ailelerine Plaket Takdimi
Ormancılığa Hizmet Ödülü Takdimi

10.00 – 10.30 Sempozyum Açılış Bildirisi

Prof. Dr. M. Doğan KANTARCI

Türkiye Orman Ekosistemlerine İklim Değişikliği ve Yok Edici
Baskıların Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme

10.30 – 11.00 Ara

11.00 – 13.00 Birinci Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ali KAVGACI

**Küresel Değişimler, Sosyo-Ekonomik ve Yönetmel Baskılar
Altında Ormanlar ve Ormancılığımız**

Dr. Ümit ŞAHİN: 3 Derece! İklim Değişikliği Hızlanırken
Bilim ve Politika

Emin ÇAPA: Sürdürülebilir Büyüme Masalı Nereye Kadar?

Güneşin AYDEMİR: İnsanın Gıda Krizi

Dr. Selim KAPLAN: Sosyo-Ekonomik Gelişmeler Işığında
Türkiye Ormancılığı

13.00 – 14.00 Öğlen Yemeği

14.00 – 15.45 İkinci Oturum

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Murat ALAN

Ormancılık Dışı Kullanım Baskıları Altında Ormanlar ve Ormancılığımız

Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ: Orman Alanlarının Amaç Dışı Kullanımlara Tahsisinin Yasal Çerçevesi

Ali KÜÇÜKAYDIN: Kamu Yararı Çerçevesinde Orman Sınırları Dışına Çıkarma İşleminin İrdelenmesi

Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ: Orman–Maden İlişkileri: İklim Değişikliğinden Sosyal Refah Boyutuna Politik Bir Değerlendirme

Ramazan PEKTAŞ: Enerji Politikalarının Ormancılığa Etkileri

15.45 – 16.00 Ara

16.00 – 17.45 Üçüncü Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Mehmet KORKMAZ

Ormanlarımızı Koruma Mücadelesi ve Yeniden Yapılanma

Nur Neşe KARAHAN: Vahşi Madencilğe Karşı Süren 30 Yıllık Halk Direnişi: Artvin Cerattepe Örneği

Deniz GÜMÜŞEL: Bir Ormanla Yoldaş Olmak – Akbelen Ormanı Mücadelesi

Tuncay KOÇ: Ekoloji ve Kent Sorunları Çerçevesinde Antalya

Prof. Dr. Doğanay TOLUNAY: Farklı Amaçlarla Tahsisi Yapılan Ormanların Restorasyonu Mümkün mü?

İçindekiler

Sunuş.....	V
Oturum Başkanı ve Konuşmacılar.....	VII
Program.....	IX

Sempozyum Açılış Bildirisi

Türkiye Orman Ekosistemlerine İklim Değişikliği ve Yok Edici Baskıların Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme	1
Prof. Dr. M. Doğan KANTARCI	

Birinci Oturum

3 Derece! İklim Değişikliği Hızlanırken Bilim ve Politika	7
Dr. Ümit ŞAHİN	
Sürdürülebilir Büyüme Masalı Nereye Kadar?	11
Emin ÇAPA	
İnsanın Gıda Krizi.....	13
Güneşin AYDEMİR	
Sosyo-Ekonomik Gelişmeler Işığında Türkiye Ormancılığı.....	15
Dr. Selim KAPLAN	

İkinci Oturum

Orman Alanlarının Amaç Dışı Kullanımlara Tahsisinin Yasal Çerçevesi	19
Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ	
Kamu Yararı Çerçevesinde Orman Sınırları Dışına Çıkarma İşleminin İrdelenmesi	21
Ali KÜÇÜKAYDIN	
Orman–Maden İlişkileri: İklim Değişikliğinden Sosyal Refah Boyutuna Politik Bir Değerlendirme	23
Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ	
Enerji Politikalarının Ormancılığa Etkileri	25
Ramazan PEKTAŞ	

Üçüncü Oturum

Vahşi Madencilğe Karşı Süren 30 Yıllık Halk Direnişi: Artvin Cerattepe Örneği.....	29
Nur Neşe KARAHAN	
Bir Ormanla Yoldaş Olmak – Akbelen Ormanı Mücadelesi	31
Deniz GÜMÜŞEL	
Ekoloji ve Kent Sorunları Çerçevesinde Antalya.....	35
Tuncay KOÇ	
Farklı Amaçlarla Tahsisi Yapılan Ormanların Restorasyonu Mümkün mü?	37
Prof. Dr. Doğanay TOLUNAY	

Sempozyum Açılış Bildirisi

Türkiye Orman Ekosistemlerine İklim Değişikliği ve Yok Edici Baskıların Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme

Prof. Dr. M. Doğan KANTARCI

Türkiye birbirinden çok farklı özellikleri olan 7 Coğrafya Bölgesine ayrılmıştır. Bu genel bölgesel ayırımın içinde birbirinden farklı “Yetiştirme ortamı bölgeleri” ve “Yöreleri” vardır. Her yetiştirme ortamı yöresinde de farklı ağaç ve çalı türlerinden oluşmuş orman ekosistemleri gelişmiştir. Türkiye Ormancılığının temelleri;

(1) Bu farklı ekosistemlerdeki orman toplumlarının özelliklerine uygun olan bilimsel ve teknik (ormancılık tekniği) veriler ve yöntemler ile ormanlarımızın işletilmesi,

(2) Ormanlarımızın ve topraklarımızın korunması, ormanlarımızın geliştirilmesi, ağaçlandırmaların yapılması ve “ormanlarımızın odun ve su verimliliği” çerçevesinde ülkemizin ve halkımızın ihtiyacı olan üretimin (odun, su vd) sağlanması esasları üzerine kurulmuş ve geliştirilmiştir.

Ormanlarımızın korunması, devamlılığının sağlanması ülkemizin devamlılığı anlamındadır. Bu görev Anayasamızın 169. Maddesinde ve bu maddeye göre düzenlenmiş olan 6831 sayılı ‘Orman Kanunu’ (6831 sayılı Kanununun aslı) ile de belirtilmiştir.

Anayasa madde 169 ve 6831 sayılı Orman Kanunu'na göre, Türkiye Ormancılığı ve ormancıları ülkenin varlığını, geleceğini ve devamlılığını sağlamayı üstlenmişlerdir.

Ancak;

(1) Ormanlarımızın verimini aşan bir orman sanayii kuruldu. Önceleri Rusya'dan gelen ucuz sarıçam (Sibirya çamı) ile çalışıldı. Fiyatlar artınca ormanlarımıza yönelindi ve ormancılığımız 'İnce çaplı' odun üretimine yönlendirildi. Aşırı (tahammülü aşan) kesimler yapıldı. Yapılıyor.

(2) Ormanlarda kesim ve üretim işleri özel teşebbüse devredildi (sonuçlarını biliyoruz).

(3) "Hızlı gelişen türler projesi" adı altında verimli ama hızlı gelişen türlere uygun olmayan ormanlarımızda yok edici kesimler ile başarısız ağaçlandırmalar yapıldı.

(4) Çimento sanayii ve diğer ticari amaçlar için ormanlarda taş, kum, kil ocakları yaygınlaştırıldı (Dünyada sudan sonra en çok kullanılan madde çimentodur). Çimento üretip, dış ülkelere satıyoruz.

(5) Dere tipi HES'ler için ormanlardaki dere havzaları tahrip edildi.

(6) Rüzgâr enerji santralleri (RES) için ormanlar tahrip edildi.

(7) Bakır ve altın vd madenler ile kömür çıkarılması için ormanlar tahrip edildi. Ormanlardan gelen sular yok edildi veya kirletildi.

(8) Turizm için orman alanları tahsis edildi, betonlaştırıldı,

(9) Orman yangınlarını söndürmek için özel firmalar ile anlaşma yapıldı. Ama Türk Hava Kurumu dışlandı. 2021 yangın felâketi yaşandı.

(10) 6831 sayılı Kanuna ek 16. Madde ile ormanlar ve orman alanları yağmaya açıldı. Bu maddeye yapılan itirazı; Anayasa Mahkemesi tarihe geçecek bir karar ile (AYM E.2018/33, K.2018/113, 20.12.2018) “Anayasa’ya aykırı olmadığını belirterek” reddetti. Biz de bu ayıbı kaydettik.

Bütün bu olumsuz ve yağmacı girişimler ormanlarımız üzerinde kalıcı ve üstesinden çok zor gelinebilecek etkiler yaptı. Yapmağa devam ediyor. Çünkü; **“Orman toprak olan yerde yetişir. toprakları taşınmış, kayalıklarda ancak seller oluşur.”**

Ormanlarımız üzerine yapılan bu olumsuz girişimlere karşı Türkiye Ormancılar Derneği ile bir avuç ormancı ve çevreci mücadele ediyor.

Bütün bu olumsuzluklara bir de iklim değişikliği eklendi. İklim değişikliği Türkiye ve çevresindeki ülkelerde **“Isınma ve kuraklaşma süreci”** olarak etkili. Sıcaklık artışlarının yanında, yağış dengesi bozuldu. Yağışlar yüksek yağışlara (sağanak vb) dönüştü. Kar yağışları azaldı. Orman topraklarına sızan su azaldı. Ormanlar kuraklıktan etkilenmeğe başladı. Ormanların ürettiği su miktarı da azaldı. Açılmış orman alanlarına düşen yüksek yağışlar sellere dönüşmeğe başladı.

Sonuç olarak; “Ülkemizin devamlılığı ve halkın barınabilirliğini kaybetmek sürecindeyiz.”

Birinci Oturum

**Küresel Değişimler, Sosyo-Ekonomik ve
Yönetmel Baskılar Altında Ormanlar ve
Ormancılığımız**

Oturum Başkanı

Prof. Dr. Ali KAVGACI

3 Derece! İklim Değişikliği Hızlanırken Bilim ve Politika

Dr. Ümit ŞAHİN

Yeryüzünün ortalama sıcaklığı 2023 yılında sanayi öncesi döneme göre 1,45 °C artmış ve 2023, aletsel ölçümler başladığından bu yana kaydedilen en sıcak yıl olmuştur. Eylül ayı sonuna kadar yapılan ölçümler, 2024 yılının da rekor kıracağı ve bu kez 1,5 °C sınırının da aşılabileceğini göstermektedir. İnsan faaliyetleri, özellikle de fosil yakıtların yakılması ile enerji ve ısı üretimi, ulaşım ve sanayi nedeniyle atmosferde biriken CO₂'in yoğunluğu 2024 yılında 428 ppm'e kadar yükselmiştir. Karbon bütçesi analizleri, sıcaklık artışını %50 olasılıkla 1,5 °C'nin altında tutabileceği hesaplanan karbon bütçesinin %90'ından fazlasının harcandığını ve artmaya devam eden küresel sera gazı emisyonları nedeniyle 1,5 °C için sadece 235 GtCO₂ karbon bütçesi kaldığını göstermektedir. Dünya Meteoroloji Örgütü, son on yılda (2014-2023) ortalama sıcaklık artışının 1,3 °C'ye ulaştığını hesaplamaktadır. James Hansen ve ark. (2023), yeryüzünün enerji dengesizliğinin 2005-2015 arasında 0,71 W/m² iken 2015-2023 arasında 1,36 W/m²'ye çıktığını, 1970-2010 arası 10 yılda 0,18 °C küresel ısınma görürken 2010'dan sonra ısınmanın 10 yılda 0,32 °C'ye yükseldiğini

bildirmektedir. Bu durumda 2040'ların ilk yarısında küresel ısınmanın 2 °C'ye ulaşması olasıdır. Stefan Rahmstorf (2024) mevcut sera gazı birikimiyle ulaşılan ısınmanın on binlerce yıl süreceğini ve mevcut enerji dönüşümüne rağmen 21. yüzyıl sonuna 3 °C'ye ulaşma olasılığının arttığını söylemektedir.

Yeryüzü sistemindeki en önemli karbon yutaklarından biri olan ormanların CO₂ emme kapasitesi son on yıllar boyunca insan faaliyetleri nedeniyle artan emisyonlarla artmıştır. Ancak yapılan araştırmalar, ormansızlaşma, kuraklık ve diğer nedenlerle ormanların karbon tutma kapasitesinin azalmaya başladığını göstermektedir. Amazon yağmur ormanlarının bile orman yangınları ve ağaç kesimleri nedeniyle yutak olmaktan çıkıp net karbon emisyonu kaynağı olmaya doğru gittiğine dair araştırmalar yayımlanmaktadır. Öte yandan orman yangınları küresel ısınmaya bağlı aşırı sıcaklar, sıcak dalgaları ve kuraklığın da etkisiyle dünyanın çeşitli bölgelerinde artmaktadır. Son yıllarda Kanada, Avustralya gibi ülkelerde çıkan büyük orman yangınları nedeniyle atmosfere salınan karbon dioksit miktarının pek çok ülkenin yıllık emisyonunu geçtiği hesaplanmıştır. Küresel ısınmanın hızlanmaya devam etmesi, sanayi öncesi döneme göre 2 ve 3 °C ısınma düzeylerine ulaşılması halinde orman yangınlarının çok daha büyümesi ve küresel düzeyde ormansızlaşmanın daha da artması kaçınılmazdır. Bu durum ormanların yutak kapasitesini azaltarak iklim değişikliğini daha da hızlandıracak ve bir pozitif geri besleme etkisi yaratacaktır. Dolayısıyla ormanlar hem iklim değişikliğinin etkilerinden giderek daha fazla zarar görmekte hem de iklim değişikliğinin önemli nedenlerinden biri haline gelmektedir.

Ormanların ekonomik nedenlerle büyük baskı altına olduğu günümüzde, iklim değişikliğinin durdurulması ve etkilerine karşı uyum kapasitesinin ve dirençliliğin sağlanması için ormanların

korunması büyük önem taşımaktadır. Ormanların ve doğanın korunması, ekosistem bütünlüğü ilkesine uyulması ve ormanların ve doğal yaşam alanlarının restorasyonu, fosil yakıtların kullanılmasının durdurulmasıyla birlikte iklim krizine karşı alınması gereken en önemli önlemler arasında yer almaktadır.

Sürdürülebilir Büyüme Masalı Nereye Kadar?

Emin ÇAPA

Çağımızın en sık kullanılan terimlerinden biri sürdürülebilirlik oldu. Devamına sektör isimleri eklenerek sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir ulaştırma, sürdürülebilir tarım gibi alt başlıklar oluştu. Fakat hemen hepsinin temelinde büyümenin, yani üretim ve tüketim artışının sürdürülebilirliği yatıyordu.

Bugün hiçbir devlet, hiçbir hükümet ekonomik büyüme anlayışını sorgulayan politikalar üretmiyor. Bu da yaşamın sürdürülebilirliği konusundaki riskleri devamlı artırıyor.

Bu bildiri, sürdürülebilir büyüme masalının daha ne kadar devam edeceğini masaya yatırıyor. “Sürdürülebilir büyüyebilir miyiz?”, “Sonsuz büyüme ve refah artışı fikri bizi nereye getirdi?”, “Ormanlar bir ekonomik kaynak mıdır? Varoluşsal bir kaynak mıdır?”, “Ormanlar endüstriyel bir hammadde kaynağına indirgenebilir mi?”, “Doğa sonsuz büyüme ve refah artışının dayanağı mıdır, yoksa tüm diğer canlılarla beraber hepimizin ortak yaşam alanı mıdır?”, “Dünyadaki büyük dönüşüm ve iklim krizinin bize vadettiği gelecek nedir?” gibi soruların yanıtlarını arıyor.

İnsanın Gıda Krizi

Güneşin AYDEMİR

Yeryüzünün bugünkü duruma gelmesi milyarlarca yıllık bir değişim ve dönüşümün sonucudur. Bu uzun süreçte pek çok canlı türü evrimleşmiş ve yok olmuştur. Bugün yeryüzünde bulunan canlı türleri bugüne kadar var olan türlerin yalnızca %1'i civarındadır.

Yanardağ patlamaları, radikal iklim değişiklikleri ve göktaşı çarpmaları gibi nedenlere dayanan kitlesel yok oluşlar bir kenara bırakılacak olursa canlıların yaşamaya devam etmesi ya da türlerinin son bulması koşullara adaptasyon yetenekleri ile bağlantılı olmuştur.

Yeryüzünde yalnızca 200 bin yıldır var olan insan (*Homo sapiens*) ise özellikle son 10 bin yılda koşullara adapte olmak yerine koşulları değiştirerek hayatta kalma yolunu seçmiştir. Başlangıçta insan toplumlarının gelişmesi için olumlu gibi görünen bu yol son birkaç yüzyılda büyük felaketlere yol açmıştır. Bu felaketlerden biri de gıda krizidir.

Bugün dünya üzerinde 10 milyona yakın canlı türü yaşamını sürdürmekte ve gezegenimiz bu canlıları beslemeye yetmekteyken insanı beslemeye yetmemektedir. Bu sorunun nedeni kuşku yok ki gezegen değil insandır. Bu bildiride insanın gıda krizinin dinamikleri üzerinde durulacak, çözüme ilişkin öneriler sunulacaktır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmeler Işığında Türkiye Ormancılığı

Dr. Selim KAPLAN

Doğal çevrenin en önemli bileşenlerinden biri olan ormanlar, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana değişik zamanlarda, değişik fonksiyonlar üstlenmiştir; barınma, beslenme, enerji, dinlenme, su ve hava ihtiyacını karşılarken, sanat alanında da ilham kaynağı olmuştur. İnsanlar bu ihtiyaçlarını karşılarken farklı yönetim anlayışları ile doğal ormanları tahrip ederek, nitelik bozulmasına ve orman alanlarının azalmasına neden olmuştur.

Yirminci yüzyılın son çeyreğine kadar ormancılık yönetimi ormanlardan sağlanan yakacak ve yapacak odun ürünleri ana ekseninde düzenlenmekte iken, toplumların ormanlardan beklentilerinin çeşitlenmesi ile sonraki dönemlerde çok fonksiyonlu ve çok disiplinli yönetim şekline dönüşmüştür.

Başlangıçta yerel düzeyde, daha sonra bölgesel düzeyde ve ulusal düzeyde ilgi gören ormancılık çalışmaları, yirminci yüzyılın sonlarından itibaren iklim değişikliği, küresel ısınma gibi küresel nitelikli sorunların gündeme gelmesi ile ülke ölçeğinden çıkmıştır. Ormanlar doğal çevrenin önemli bileşeni olarak uluslararası

mekanizmaların ve antlaşmaların konusu olmaya başlamış olsa da ormanlar sahip olduğu yerel nitelikleri ile halen Ulusal Politikaların egemenliğinde yönetilmektedir.

Türkiye ormanlarının tamamına yakını devlet mülkiyetinde olmasına, ormanların devlet tarafından korunmasının ve işletilmesinin anayasa ile güvence altına alınmış olmasına karşın, yürütülen ormancılık uygulamaları, pratikte yaşanan mülkiyet sorunları ve mevcut örgütsel yapının işleyişi ile Türkiye de önemli bir sorun alanı olarak gündemdedir.

Türkiye ormanları ve ormancılığında yaşanan yönetim sorunları; Türkiye genel kamuoyunda olduğu gibi ormancılık kamuoyunda da sürekli tartışmalara neden olmaktadır. Her yeni gelen siyasal iktidar, hatta değişen üst yöneticilerin (karar vericiler) ormanlara yönelik yeni politikalarla ortaya çıkması ve ormancılıkta önem alanlarını değiştirmesi, yapılan çalışmaların takibini önlemede, ülke kaynaklarının israfına yol açarken, ormanlar aleyhinde geri dönülemez sonuçlara yol açmaktadır.

İkinci Oturum

**Ormancılık Dışı Kullanım Baskıları Altında
Ormanlar ve Ormancılığımız**

Oturum Başkanı

Doç. Dr. Murat ALAN

Orman Alanlarının Amaç Dışı Kullanımlara Tahsisinin Yasal Çerçevesi

Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ

Türkiye ormancılığının en önemli gelişmesi hiç kuşkusuz 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı orman kanunudur. Bu kanun ile köylülerin ormanlardan dilediği gibi ve bedava yararlanması ve ayrıca müteahhit işletmeciliği sona erdirilerek, ormanları devletin işleteceği bir düzen kurulmuştur. Ormanların korunması ise askeri birliklere bırakılmıştır. Buna karşın 1937 yılından itibaren köylüler bir taraftan ekonomik yetersizlikler, diğer yandan da yüzyılların geleneği olan cibali mübaha anlayışı çerçevesinde serbestçe yararlanmaya devam etmiştir. Bunun önüne geçmek için çareler aranmış ve ilk çare olarak 1950 yılında düzlük alanlarda yer alan maki orman rejimi dışına çıkarılarak yeniden köylülerin serbestçe yararlanmasına açılmıştır. Ancak bu da soruna bir çözüm olamamış ve 1956 yılında bu defa yeni bir orman kanunu (6831) çıkarılarak ovalık alanlarda yer alan ormanlar tarımsal amaçlı kullanılmak üzere köylülere tahsis edilmeye başlamıştır. Daha sonra ormanlar anayasal güvenceye kavuşturulmuş (1961) ve bu işten vazgeçilmeye çalışılmışsa da önceden orman niteliğini kaybetmiş alanların yeniden köylülere tahsisi edilmesi için Anayasa değiştirilmiş (1970) ve böylece bu gün 2/B adı verilen sorunlara dönüşmüştür.

Ormanlık alanların amaç dışı kullanımının kaynağı, anayasanın 169. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “devlet ormanları kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz” anlamındaki hüküm ile 4. fıkrasında yer alan “Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.” hükümlerinden almaktadır.

Türkiye demokrasisi gelişmemiştir. Ormanlık alanlara yönelik saldırılar hemen her zaman hoş görülmekte, oy kaygısına düşen siyasi partiler ormandan yana tavır alamamaktadır. Ormanları iktidar partisinden korumak gibi, sadece ülkemize dönük bir tedbir, doğal olarak işe yaramamaktadır. Aslında işin özeti budur.

Günümüzde bir taraftan anayasada yer alan “kamu yararı” kılfına dayanılarak, diğer taraftan da anayasaya açıkça aykırı uygulamalarla konu boyut ve nitelik değiştirmiş ve artık büyük bir rant alanı olarak görülen ormanlara saldırı acımasız boyutlara ulaşmıştır. Anayasanın amir hükümlerine rağmen açıkça ve bazen de matematiksel olarak anayasaya aykırı uygulamalar, sadece anayasanın “ormanların korunması ve geliştirilmesi” başlığını taşıyan bölüm ile açıklanamaz. Konu artık hukuk devleti, sosyal devlet gibi anayasanın 2. maddesinde yer alan temel ilkelere de aykırı hale gelmiştir. Belirli zümrelere açıkça ayrıcalık tanınması, çıkarılan yasalarla suçluların ödüllendirilmesi artık açık bir beka sorunudur. Çünkü kötüler ödüllendirilmekte ve böylece yasal düzenlemelere itaat eden iyilerin de devlete güveni kalmamaktadır.

Kamu Yararı Çerçevesinde Orman Sınırları Dışına Çıkarma İşleminin İrdelenmesi

Ali KÜÇÜKAYDIN

Kamu yararı adı altında ormanlardan verilen izin-irtifaklar, ormansızlaşmanın temel sebeplerindendir. Yanan veya başka nedenlerle tahrip edilen ormanlar ağaçlandırma, rehabilitasyon veya restorasyon ile tekrar ormanlaştırılması mümkün iken, izin- irtifak benzeri uygulamalar arazi kullanım değişikliği anlamına gelmektedir.

Anayasanın 169. Maddesi kapsamında yer alan “Kamu yararı” ifadesi çerçevesinde 6831 sayılı Orman Yasası’nın 16,17,18. Maddeleri gereği orman alanları izin-irtifaka konu edilmektedir. Ayrıca kamu yararı ifadesi kullanılmadan, Orman Yasası’na eklenen ek maddelerle orman sınırları dışına çıkarma işlemi gerçekleştirilmektedir.

Kamu yararı ifadesinin çerçevesi; 08/11/2003 tarih ve 25283 sayılı Resmi Gazetede yer alan Anayasa Mahkemesinin 2000/75 Esas, 17/12/2002 tarih ve 2002/200 sayılı kararı ile çizilmiştir. AYM kararı ile kamu yararı kapsamına giren konular sıralanmış, üstün kamu yararı ve zorunluluk kriterleri getirilmiştir. Ayrıca

“kamu yararı” kavramının kapsam ve içeriğinin tespitinin idareye bırakılması, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle (Anayasa mad:7) bağdaşmadığı sonucuna varılarak 6831 sayılı Orman Yasasının 17/3 maddesi iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararının ardından, enerji izinleri ve diğer izinler başlığı altında toplanan 17/3. Madde izinleri ile ilgili yeni düzenlemeleri, 2011 yılı öncesi işgalleri de kapsayan yayla alanlarının ilanı ve kiralanması ile ilgili 17. Madde düzenlemesi, maden izinlerini kapsayan 16. Madde düzenlemelerini, balık üretimi tesisi, arkeolojik kazı, ocak, odun dışı ürün vb. izinleri konu alan 18. Madde düzenlemelerini ve kamu yararı ifadesi kapsamı dışında ve bunun çok ötesinde Cumhurbaşkanı yetkisi ile orman sınırları dışına çıkarma işlemini düzenleyen 6831, Ek 16 maddesini ve kamu yararı ve zorunluluk belirtilmeden 6831, Ek 9 maddesine eklenen fıkra ile verilen izinler, Anayasa Mahkemesi Kararının ışığında irdelenerek, uyumsuzluklar ve tahribatlar ortaya konulmaya çalışılmış, öneriler sunulmuştur.

Orman-Maden İlişkileri: İklim Değişikliğinden Sosyal Refah Boyutuna Politik Bir Değerlendirme

Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ

Anadolu binlerce yıl boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle, ormanlar başta olmak üzere Anadolu doğası geniş ölçüde tahrip olmuş, bozulmuştur. Ormanların korunması ve sürdürülebilir yönetimi konusunda bilimsel adımlar ancak Cumhuriyetin ikinci on yılından itibaren atılmaya başlanmıştır. Böylelikle, tarih boyunca ilk kez Anadolu'da ormanlar korunmaya, orman alanları genişlemeye ve ormanların ekolojik bütünlüğü sağlanmaya başlamıştır.

Ne var ki, 1980'li yıllarla birlikte uygulanmaya başlanan neoliberal politikalar kısa sürede ormanları da etkilemiş, ormanların koruyucu ve çevresel hizmetleri yerine ekonomik yararları ön planda tutulmaya başlanmıştır. Orman Yasası'nda sık sık yapılan değişikliklerle ormanlar daha fazla kullanıma açılmış, bu da ekosistemde bozulmalara neden olmuştur.

2000'li yıllar ise bu bozulmanın kapsamının genişlemesine sahne olmuştur. Özellikle madencilik sektörünün ormanlardan

beklentileri yoğunlaşmış, ulusal politikaları belirleyenler bu beklentileri ormanların korunması beklentisinin önüne koymuşlardır. Bu nedenle, giderek daha fazla orman alanı madencilik işletmelerinin kullanımına tahsis edilmiş, madencilüğün ormanlar üzerindeki olumsuz etkileri artmıştır.

Madencilik faaliyetleri Türkiye’de olduğu gibi tüm dünyada insan toplumlarının birtakım ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bazı madenler üstün teknoloji ürünlerinin üretimi açısından olmazsa olmaz niteliktedir. Bununla birlikte bu faaliyetlerin doğa üzerinde olduğu kadar özellikle alt gelir grupları üzerinde yıkıcı etkilerinin olduğu da bilinmektedir. Bu nedenle, ulusal ve uluslararası madencilik politikalarının çok boyutlu bir perspektiften ele alınarak şekillendirilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu boyutlar iklim değişikliğinden az gelişmiş ve gelişmiş ülkelerdeki sosyal refah anlayışına kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Bu bildiri de amaç orman-madencilik ilişkilerini yukarıda belirtilen kapsam çerçevesinde ele almaktır. Değerlendirmeler küresel ve ulusal verilerle desteklenecek ve hem ormanların korunması hem de toplum için zorunlu maden ihtiyaçlarının karşılanması için izlenmesi gereken yol konusunda öneriler sunulacaktır.

Enerji Politikalarının Ormancılığa Etkileri

Ramazan PEKTAŞ

EMO, bugüne kadar elektrik enerjisinin bir insan hakkı olduğunu, herkes için ulaşılabilir, ekonomik, yerli kaynakların öncelendiği, çevreci, yenilenebilir kaynakların öncelikle tercih edildiği bir kamu hizmeti olarak tanımlar. Özelleştirme politikalarına her zaman net bir karşı duruş sergilemiş, ticari bir meta olarak algılanmasına ve hem üretimin hem dağıtımın özel şirketlerin manipülasyonlarına açık olmasına karşı çıkmıştır. Talep tahminleri ve yatırımlar konusunda da Odamızın uyarıları genellikle zaman içinde doğrulanmış olmasına karşın, enerji alanındaki müthiş rant ve toplumun bu konularda olası tehlikeleri gösterenlere yeterince destek vermemesi nedeniyle enerji politikaları sermaye guruplarının isteklerini karşılayacak şekilde belirlenmiştir.

Türkiye'nin enerji politikalarının ormanlık alanlar üzerindeki etkileri, enerji üretiminde kullanılan kaynakların türüne, uygulanan politikalara ve çevresel denetimlerin sıklığına göre değişiklik göstermektedir. Türkiye, enerji ihtiyacını karşılamak için hem fosil yakıtlara dayalı geleneksel yöntemlere hem de yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmiştir. Bu politikaların ormanlar üzerindeki başlıca etkileri şunlardır:

Hidroelektrik Santraller (HES) ormansızlaştırma ve ekosistem bozulmasına yol açar. Kömür ve Fosil Yakıt Tesisleri maden çalışmaları nedeniyle ormansızlaşmaya, hava kirliliği ve asit yağmurlarına neden olur. Biyokütle Enerjisi ve Odun Kullanımı odun tüketimi ve orman kaynaklarının azalmasını tetikler. Yenilenebilir Enerji Politikaları güneş ve rüzgar enerjisi üretim alanları için ormanların azaltılmasına sebep olabilir ve bu politikalar iklim değişikliği üzerindeki etki yaratabilir.

Bu olumsuzluklara karşı orman ve enerji politikalarının birleştirilmesinin yanında halkın/çiftçilerin orman yönetimi konusunda bilinçlendirilmesi ve ortak projeler geliştirilmesi düşünülebilir.

Üçüncü Oturum

**Ormanlarımızı Koruma Mücadelesi ve
Yeniden Yapılanma**

Oturum Başkanı

Prof. Dr. Mehmet KORKMAZ

Vahşi Madencilığe Karşı Süren 30 Yıllık Halk Direnişi: Artvin Cerattepe Örneği

N. Neşe KARAHAAN

Artvin'in Cerattepe mevki, 1980'lerin sonlarından başlayarak, önceleri Kanada firmaları, şimdi de onların yerli işbirlikçisi olan firmalarca sürekli vahşi madencilik için gasp edilmek istenen bir bölgedir. Planlanan işletme sahalarındaki galeriler, pasa alanları, kurulan şantiye yapıları ve teleferik hatları ile inşa edilen yollar nedeniyle geniş orman alanlarımız tıraşlanmıştır. Bu da toprağımızın, sularımızın ve havamızın kirlenmesine, yaban hayatının yok olmasına ve işletme sahasının hemen altındaki yerleşimlerin heyelan tehlikesi ile karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Yüzlerce yıldır yaşadığımız bu alanlarda, vahşi madencilik nedeniyle meydana gelen bu değişimlere ve tehlikelere karşı yaklaşık 30 yıl önce (1990'ların başında) başlayan Cerattepe mücadelesi, tüm olumsuzluklara rağmen halen devam eden örnek bir savunmadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde ses getirmiş ve özellikle de maden sahası girişinde yaklaşık 250 gün süren “yerinde nöbet” uygulaması ile son yıllarda madencilığe karşı verilen benzer mücadelelere

(İkizköy, Çanakkale, vs.) de örnek teşkil etmiştir. Oysa bu zaman diliminde defalarca mahkeme kararlarıyla (son olarak da AYM'nin kararı ile) durdurulan ve/veya ruhsatı dâhil iptal edilen Cerattepe maden sahası, ne yazık ki ilgili kurumların özellikle ÇED süreçlerini hızlandırmaya yönelik katkıları sonucu birçok defa yeniden ihale edilmiştir. Bu sunumda, Cerattepe mücadelesi boyunca yaşanan süreçler özet bir şekilde anlatılmaya çalışılacaktır. Ayrıca, AYM'nin Cerattepe maden sahası ile ilgili Mayıs 2024'te verdiği "özel hayata saygı hakkının ihlali" kararı sonrasında yaşananlar ile Yeşil Artvin Derneği ve Artvinliler olarak neler yapılabileceği üzerinde durulacaktır.

Bir Ormanla Yoldaş Olmak: Akbelen Ormanı Mücadelesi

Deniz GÜMÜŞEL

1980'lerde Muğla'da kurulan üç termik santrale yakıt sağlamak için 40 yılı aşan süredir devam eden kömür madenciliği toplamda 55 bin dönümün üzerinde ormanlık, tarımsal ve zeytinlik alanı yok etmiş, 10 köyün kaldırılmasına yol açmıştı. İkizköy ilk olarak 2017 yılında merkez mevkiî Işıkdere'nin kamulaştırılmasıyla kömür madeni ile tanıştı. İkizköylüler, akrabalarının, köylülerinin doğup büyüdüikleri topraklardan zorunlu olarak göç etmelerine, tarım alanlarının ve zeytinliklerinin ellerinden alınmasına kendi gözleriyle tanık oldu. Işıkdere mevkiî 2019 yılı sonunda tamamen boşaltıldı.

Bu tanıklık, aynı tehdit İkizköy'ün Karadam, Ova ve Akbelen mevkiilerinin de kapısını çaldığında, İkizköylüleri mülksüzleştirilmeye, zorla göçe, yaşam tarzlarının ve tarım alanlarının yok edilmesine karşı harekete geçirdi. 2019 yılında, İkizköylüler ile Muğla Çevre Platformundan yaşam savunucuları ortak mücadele için İkizköy Çevre Komitesini kurdular.

Kamulaştırılmak istenen parsellerin haritasına bakıldığında bir başka gerçek ortaya çıktı: Maden şirketi genişleme projesi için bu

arazilerin tam ortasında, Akbelen mevkiinde bulunan 780 dönümlük orman alanını da yok edecekti. İkizköylüler Akbelen Ormanı ile kaderlerinin bir olduğunu kavradılar.

Kömür madeni genişletme projesi 1997 öncesi planlandırılmış gerekçesi ile ÇED sürecinden muaf tutulmuştu. 2020 Kasım ayında da Akbelen Ormanı'nın madene tahsis izni Orman Genel Müdürlüğü tarafından uygun bulundu ve dönemin Tarım ve Orman Bakanı tarafından imzalandı. İkizköy Çevre Komitesi, hem ÇED muafiyetinin hem de ormanın madene tahsis izninin iptali için dava açtı. Hukuki sürece ek olarak Temmuz 2021 yılında ormanında süresiz çadır nöbeti tutulmaya başlandı ve nöbet iki yıl aralıksız sürdü.

Akbelen Ormanı davası sürecinde kömür madeni şirketinin yararına bir rapor çıkıncaya kadar, üç kez bilirkişi keşfi yapıldı. Ağustos 2021'de verilen ve orman kesimini engelleyen yürütmeyi durdurma kararı son bilirkişi raporuna dayanılarak Aralık 2022'de kaldırıldı.

Akbelen Ormanı ile iç içe geçmiş zeytinlikler de şirketin hedefindeydi. 1 Mart 2022'de çıkarılan Maden Yönetmeliğindeki değişiklikle kömür madenciliğinin önündeki zeytinlik engeli kaldırılmak istense de memleket genelinden yükselen tepki ve hukuk mücadelesi ile bu değişiklik 2024 yılında iptal edildi.

Hukuk mücadelesi, geniş bir kamuoyu tarafından desteklenen bir halk direnişi ile birlikte yürüdü. Akbelen Ormanı çadırlı direniş alanı, toplumun tüm renklerine kucak açan bir okul olmayı başardı. Mücadelenin önderliğini İkizköylü kadınlar yapıyordu. Ormanla her gün hemhal olan, her bir köşesini, otunu, kuşunu bilen kadınlar, kendilerine karşı hep bonkör olmuş bu ormanı korumak için yıllar süren mücadeleyi sırtlandılar. Onlar için ormanın varlığı kendi varlıklarının olmazsa olmazıydı.

Ancak, tüm bu emeğe ve dirence rağmen, henüz devam eden davalar tamamlanmadan 24 Temmuz 2023'te büyük bir jandarma barikadı arkasında Akbelen Ormanının ağaçları kesilmeye başlandı. Ülkenin dört bir köşesinden gelen doğa savunucuları ağaçlara kalkan olmaya çalıştı. Direniş şiddetli kolluk kuvveti müdahaleleri, gözaltılar ve karalama kampanyaları ile durdurulmaya çalışıldı. Haftalarca süren direniş, yaklaşık 640 dönümlük orman alanında ağaçların katledilmesini engelleyemedi.

2024 kışına gelindiğinde Akbelen Ormanında maden sahası açılmış, zeytinlik alanların sınırına kadarki alanda kömür çıkarılmış, Akbelen Ormanını çevreleyen tarım arazilerinde kömür madeni işletilmesine dair kamu yararı kararı alınmıştı. İkizköylülerin Akbelen Ormanı ve yaşam alanları için mücadeleleri ise sürüyor.

Akbelen Ormanı etrafında yaşananlar orman varlığının, tarımsal ve zeytinlik alanların, toplumun doğal müştereklerinin doğa üzerinde yıkıcı etkisi yüksek bir sermaye projesi için nasıl gözden çıkarılabildiğinin, hukukun ve yürütmenin bir şirket yararına nasıl eğilip bükülebildiğinin, halkın nasıl yoksulluğa ve mülksüzleştirilmeye terk edilebildiğinin en çarpıcı örneklerinden birini oluşturdu. Öte yandan kapitalizmin sınır tanımazlığına karşı bir halkın bir ormanın yoldaşlığında nasıl birleşebileceğini ve mücadele verebileceğinin de en güzel örneklerinden biri olarak tarihe geçti.

Ekoloji ve Kent Sorunları Çerçevesinde Antalya

Tuncay KOÇ

Antalya kenti, tarım ve turizme dayalı olarak büyüyen bir kenttir. Son yıllarda tarım alanı turizm leyhine giderek daralmaktadır. Aynı zamanda orman alanları olarak Türkiye'nin en büyük yüzölçümüne sahip ormanlık alan Antalya'da yer almakta, (1.146.000 ha) Toroslar dağ silsilesinin alt kotlarında zengin orman envanteri bulunmaktadır. Bu orman alanları bir yandan Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün verdiği maden ruhsatlarıyla tahrip olmakta diğer yandan turizme tahsis edilerek kamu elinden çıkmaktadır. Son zamanlarda orman parkı adı altında orman sahaları da turizme tahsis edilmeye başlanmıştır. Antalya İl sınırları içinde verilmiş bulunan çok fazla sayıda maden ruhsatı bulunmaktadır. Özellikle Finike ve Elmalı da bulunan sedir ormanları taş ve mermer ocakları faaliyetleriyle büyük tahribat altındadır.

Antalya yeraltı sularını besleyen Kırkgöz kaynakları, Duraliler, Hurma ve Termesos kaynaklarıdır. Buraların beslenme alanı da Korkuteli, Burdur civarına uzanan dağ silsilelerinden gelmektedir. Bu art alanları ve Göller bölgesini koruyamadığımız için yeraltı

sularında da büyük kayıplar başlamıştır. Antalya'nın ilk büyük alış-veriş merkezi Arapsuyu 5 M Migros, su kaynağı üzerinde kurulmuştur. Küresel iklim krizi neticesi kuraklık modellemesinde Antalya su stresi çekecek kentler arasında ön sıradadır.

Antalya bir tarım ve turizm kenti olmasına rağmen, kötü planlama ve izinler sonucu sulu tarım yapılan Korkuteli bölgesinde bir firmaya açık kömür madenciliği için ruhsat ve izin verilmiştir.

Lara plajları doğusundaki Yamansaz ve Kundu, batısındaki Sarısu sulak alanları kentleşme, yapılaşma baskısı altında büyük ölçüde yok edilmiş, sulak alan vasıfları neredeyse kalmamıştır.

Kırsal bölgelerde de arsa kazanmak amacıyla dere yatakları daraltılmakta, taşkın suları kapalı galeriler içerisine alınmaya çalışılmaktadır. İnsan müdahalesiyle büyük taşkınlara daha çok yol açılmaktadır.

SİT alanları da yapılaşmaktan ancak dava yolu ile şimdilik kurtulabilmiştir. Kaş Patara 2. Bölge SİT alanının derecesi düşürülmüş, ancak dava yoluyla yapılaşmadan kurtulmuş, aynı şekilde Phaselis 1. Derece Alacasu ve Bostanlı Arkeolojik SİT alanları günübirlik turizm alanına çevrilmiş, ancak açılan davalarla bu izinler iptal edilmiştir.

Kent sorunları, sadece hukuksal zeminde değil kent bileşenleri tarafından kamuoyu önünde ve eylemli olarak sorunlara sahip çıkıldığına sonuca ulaşılabilir.

Farklı Amaçlarla Tahsisi Yapılan Ormanların Restorasyonu Mümkün mü?

Prof. Dr. Doğanay TOLUNAY

Ülkemizde ormanlardan ormancılık dışı kullanımlara çeşitli nedenlerle tahsisler yapılabilmektedir. Bu izin ve tahsisler ağırlıklı olarak Orman Kanununun 16. ve 17. Maddelerine dayanılarak verilmektedir. 16. Madde maden izinlerini, 17. Madde ise kamu yararı ve zaruret nedeniyle sayısı sürekli artan ve elliye bulan çeşitli faaliyetleri düzenlemektedir.

1984-2023 yılları arasında 214 bin ha'ı maden ve 693 bin ha'ı ise enerji ve diğer tahsisler olmak üzere 907 bin ha kadar orman alanı başka kullanımlara açılmıştır. İzin ve tahsisler 2012 yılı sonrasında artmış olup 111 bin ha maden ve 307 bin ha'ı 17. Madde izinleri olmak üzere 418 bin ha'a ulaşmıştır. Ayrıca Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında da ormanlardan turizm tesislerine izin verilebilmektedir. Bunlardan Orman Kanunu 18. Maddesine dayanılarak verilen enerji tesisleri, yol, havaalanı, atıksu, altyapı tesisi, futbol sahası, ceza infaz kurumu, hastane gibi tesislerle dönüştürülen ve Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında üzerine otel yapılan orman alanlarının yeniden orman olması olasılığı bulunmamaktadır.

Orman Kanununda da izin süresi biten tesislerin Orman Genel Müdürlüğüne devredilmesi hükmü yer almaktadır. Buna karşılık madencilik faaliyetlerine izin verilen ormanların faaliyet sona erdikten sonra rehabilite edilmesi zorunludur.

Maden Kanununa göre madenler altı sınıfta toplanmaktadır. Ormanlardan verilen izinlerde kum, çakıl ocağından değerli madenlere kadar tümü aynı şekilde değerlendirilmektedir. Özellikle açık maden ocağı şeklinde işletilen madencilik faaliyetlerinin sona ermesinden sonra buraların OGM tarafından ağaçlandırılması gerekmektedir. Bunun için maden şirketlerinin madencilik yürütülen araziyi rehabilite ederek OGM'ye teslim etmesi yasal zorunluluktur. Maden şirketlerinin rehabilitasyonu araziyi basamaklar halinde hazırlayarak ve faaliyet öncesi sıyrılan toprağı sermeleri şeklindedir. Ancak uygulamada çoğu şirketin bunu yapmadıkları görülmektedir. Özellikle taş ve mermer ocağı açılan orman arazileri şirketler tarafından çoğunlukla terkedilmektedir. Taş ve maden ocaklarının rehabilitasyonu neredeyse imkansızdır. Buna karşılık kömür gibi maden yatağının üzerinde gevşek materyallerin olduğu madenlerin faaliyet sonrasında ağaçlandırılması nispeten kolaydır. Ülkemizde ağaçlandırılmış kömür sahaları bulunmaktadır. Bu ağaçlandırmalar dahi çoğunlukla bilimsel yaklaşımdan uzak bir şekilde herhangi bir yetiştirme ortamı envanteri yapılmadan sadece fidan dikimi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Fidan dikerek gerçekleştirilen bu çalışmaların ekolojik restorasyon olduğundan söz edilemez. Ekolojik restorasyon bozulmuş bir ekosistemin yeniden eski haline getirilmesidir. Bu çalışmalarda bozulmuş ekosistemin eski haline benzer bir referans ekosistem seçilerek yapılacak onarıcı çalışmalarla bozulmuş ekosistem çeşitli kriterler açısından referans ekosisteme yaklaştırılmaya çalışılır. Bu kriterler biyolojik çeşitlilik, net birincil üretim, karbon stokları ve ekosistem hizmetleri olabilir.

Bu açıdan bakıldığında ÷lkemizde tahrip edildikten sonra restore edilmiş bir ekosistem bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle ÷lkemizde ormanlardan verilen izinlerin orman-sızlaşmaya neden olduğu, ormanların karbon yutak alan özelliği nedeniyle iklim değişikliğiyle mücadelenin de kilit noktasında yer aldığı dikkate alındığında bu izinlerin sınırlandırılması gerektiği ve izin verilen ormanların faaliyet sonrasında firmalar tarafından restorasyonu zorunlu hale getirilmelidir.

TOD - Türkiye Ormancılar Derneği

Cumhuriyet Mah. Tuna Cad. No: 5/8
06420 Kızılay / Çankaya / ANKARA
T. 0 312 433 84 13 F. 0 312 433 26 64

 www.ormancilardernegi.org

 Tod Ormancılar Drngi

 ormancilarderne

 turkiyeormancilardernegi

 Türkiye Ormancılar Derneği